

42. BASKI

♥ can
çağdaş

1982
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

**AŞK VE
ÖBÜR CİNLER**

Çeviri: İNCİ KUT

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
AŞK VE
ÖBÜR CİNLER

Can Çağdaş

Aşk ve Öbür Cinler, Gabriel García Márquez

İspanyolca aslından çeviren: İnci Kut

Del amor y otros demonios

© 1994, Gabriel García Márquez ve Gabriel García Márquez vârisleri

© 1994, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1994

42. basım: Şubat 2023, İstanbul

Bu kitabın 42. baskısı 10000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Düzeltili: Ebru Aydın, Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-3663-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
AŞK VE
ÖBÜR CİNLER

ROMAN

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

♥can

Gabriel García Márquez'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Başkan Babamızın Sonbaharı, 1982

Bir Kayıp Denizci, 1982

Kırmızı Pazartesi, 1982

Şer Saati, 1983

Yaprak Fırtınası, 1983

Yüzyıllık Yalnızlık, 1984

Kolera Günlerinde Aşk, 1989

Labirentindeki General, 1990

Albaya Mektup Yok, 1991

İyi Kalpli Eréndira, 1991

Hanım Ana'nın Cenaze Töreni, 1992

On İki Gezici Öykü, 1993

Bir Kaçırılma Öyküsü, 1996

Şili'de Gizlice, 1996

Anlatmak İçin Yaşamak, 2005

Benim Hüzünlü Orosularım, 2005

Mavi Köpeğin Gözleri, 2011

Doğu Avrupa'ya Yolculuk, 2016

Öyküler, 2021

Yüzyılın Skandalı: Gazete ve dergi metinleri (1950-1984), 2021

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Yine aynı yıllarda öykü yazmaya başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydi. *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüydü. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) ve *Şer Saati* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Eréndira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar, daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Köpeğin Gözleri*'ni (1972), *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı (1975), *Kırmızı Pazartesi*'yi (1981), *Kolera Günlerinde Aşk*'ı (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General*'i (1989), anılarını kaleme aldığı *Anlatmak İçin Yaşamak*'ı (2002) yayımladı. García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. 2014'te Meksika'da seksen yedi yaşında hayata veda etti.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

Gözyaşlarına boğulmuş
Carmen Balcells'e

Öyle görünüyor ki, ölümden sonra,
insanın saçları, bedeninin öteki yerlerinden
çok daha az canlanıyor.

AQUINO'LU TOMMASO
Dirilen Bedenlerin Bütünlüğü Üzerine
(Konu 80, Bölüm 5)

Sunuş

26 Ekim 1949, önemli haberlerle dolu bir gün değildi. Muhabir olarak ilk yazılarımı yazdığım günlük gazetenin yazı işleri müdürü olan Üstat Clemente Manuel Zabala, o sabahki toplantıyı alışıldık birkaç öneriyle kapatmış, redaktörlerden hiçbirine belirli bir iş vermemişti. Birkaç dakika sonra, telefondan, eski Santa Clara Manastırı'nın mahzenindeki mezarların boşaltıldığı haberini alınca, fazla bir umuda kapılmadan şu emri verdi bana:

“Oralarda bir dolaş bakalım, yazacak neler bulabileceksin.”

Yüz yıl önce hastaneye dönüştürülmüş olan bu tarihî Klaris¹ manastırı, yerinde beş yıldızlı bir otel yapılmak üzere satılacaktı. Olağanüstü güzellikteki kilisesi, damının yer yer yıkılması nedeniyle neredeyse tümüyle açıkta kalmıştı, ama mahzen mezarlarında üç kuşaktan piskoposlar, başrahibeler ve daha başka ileri gelen kişiler hâlâ gömülüydü. Atılacak ilk adım, bu mezarları boşaltıp kalıntıları, çıkabilecek isteklisine teslim etmek, geri kalanları da ortak bir çukura gömmek olacaktı.

Kullandıkları yöntemin ilkelliği beni şaşırtmıştı. İşçiler, mezarların kapaklarını kazma ve çapayla kaldırıyorlar, daha kıvıltırırken parçalanan çürümüş tabutları çıkarıp, lime lime giysilerle soluk renkli saçlara karışmış bir toz yığını halindeki kemikleri ayırıyorlardı. Ölü ne kadar ünlüyse, çalışma o kadar zor oluyordu, çünkü değerli taşlarla altın ve gümüş takıları bu-

1. Azeze Clara (1193-1253) tarafından kurulmuş bir tarikat. (Ç.N.)

lup çıkarabilmek için, bedenlerin enkazını eşeleyip, kalıntıları inceden inceye elemek gerekiyordu.

Ustabaşı, mezar yazıtlarındaki bilgileri bir okul defterine aktarıyor, kemikleri ayrı ayrı kümeler halinde düzenleyerek, birbirlerine karıştırılmasın diye her birinin üzerine ölünün adı yazılı bir kâğıt koyuyordu. Öyle ki, tapınağa girdiğimde gördüğüm ilk şey, çatıdaki açıklıklardan tüm şiddetiyle içeri giren o korkunç ekim güneşi altında cayı cayı yanan ve bir kâğıt parçasına kurşunkalemle yazılı adından başka bir kimliği bulunmayan sıra sıra kemik yığınları olmuştu. Aradan neredeyse yarım yüzyıl geçtikten sonra bile, yılların yıkıcı adımlarla geçip gitmesinin bu korkunç göstergesinin bende uyandırdığı şaşkınlığı hâlâ duyarım içimde.

Orada, pek çoklarının arasında, Perulu bir kral naibiyle gizli sevgilisi; o yörenin piskoposu Don Toribio de Cáceres y Virtudes; manastırın, aralarında Rahibe Josefa Miranda'nın da bulunduğu pek çok başrahibesi ve ömrünün yarısını tavan kaplamaları yapımına adanmış olan sanatçı Don Cristóbal de Erasó da bulunuyordu. İkinci Casalduero Markisi Don Ignacio de Alfaro y Dueñas'ın yazıtını taşıyan kapalı bir mezar vardı, ama açtıklarında boş ve kullanılmamış olduğunu görmüşlerdi. Buna karşılık, eşi Markiz Olalla de Mendoza'nın kalıntıları, kendi yazıtını taşıyan bitişik mezardaydı. Ustabaşı, bunu hiç önemsememişti: Soylu bir Kreol'un¹ kendi mezarını hazırlamış olmasında, ama sonra onu başka bir mezara defnetmelerinde şaşılacak bir şey yoktu.

Ana mihrabın duvarında, İsa'nın yanındaki üçüncü oyuk-taydı asıl büyük haber. Mezar yazıtı, ilk kazma darbesiyle parça parça yerinden fırlamış, yoğun bakır renginde canlı bir saç yığını mezardan dışarı taşmıştı. Ustabaşı, işçilerinin de yardımıyla bunları tümüyle dışarı çıkarmak istedi, ama saçları ne kadar çok çekerlerse o kadar uzun ve gür görünüyordular; sonunda hâlâ bir kız çocuğunun kafatasına yapışık son saç telleri de dışarı çıktı. Oyukta, oraya buraya dağılmış birkaç küçük kemik parçasından başka bir şey kalmamıştı, güherçileden delik deşik olmuş mezartaşında ise, soyadı bulunmayan bir ad

1. Latin Amerika ülkelerinde Avrupa kökenli olanlara verilen ad. (Ç.N.)

okunabiliyordu yalnızca: Sierva María de Todos los Angeles. Yere yayılan o harikulade saçlar, yirmi iki metre on bir santim uzunluğundaydı.

Ustabaşı, en ufak bir şaşkınlığa kapılmadan, insan saçının ölümden sonra da ayda bir santim uzadığını anlattı bana; yirmi iki metre de, iki yüz yıllık bir süre için iyi bir ortalama gibi görünmüştü ona. Oysa bana hiç de bu kadar olağan gelmemişti bu olay, çünkü çocukluğumda büyükannem, saçları arkasında bir gelin duvağı gibi yerlerde sürünen ve bir köpek ısırması sonucu kuduzdan ölmüş, gerçekleştirdiği pek çok mucize nedeniyle Karayip halkları arasında yüceltilen, on iki yaşında küçük bir markizin efsanesini anlatırdı bana. İşte o mezarın onunki olabileceği düşüncesi, gazeteye o gün yazdığım haberi ve bu kitabın kökenini oluşturdu.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Cartagena de Indias, 1994

Bir

Alnında beyaz bir lekesi olan kül rengi bir köpek, aralık ayının ilk pazar günü, çarşının daracık yollarına dalarak, kebabçıların masalarını devirip yerlilerin işporta tezgâhlarıyla piyangocuların tentelerini altüst etmiş, o arada yoluna çıkan dört kişiyi de ısırılmıştı. Bunlardan üçü, zenci kölelerdi. Dördüncüsü ise, yanında melez bir hizmetçiyle birlikte, on ikinci yaş günü kutlaması için bir dizi çingirak satın almaya giden, Casalduero markisinin tek kızı Sierva María de Todos los Angeles idi.

Onlara, Tacirler Kapısı'nın ötesine geçmemeleri tembihlenmişti, ama Gine'den getirilen bir gemi dolusu kölenin satışa çıkarıldığı zenci limanındaki şamatanın çekiciliğine kapılan hizmetçi kız, kentin kenar mahallesi Getsemani'deki iner kalkar köprüye kadar uzanmaktan çekinmemişti. Cádiz Zenci Şirketi'nin gemisi, yolda başlarına gelen açıklanamaz sayıdaki ölüm olayı nedeniyle, bir haftadan beri telaşla beklenmekteydi. Olayı gizleme çabasıyla cesetleri hiç düşünmeden suya atmışlardı. Ama kabaran deniz onları yüzeye çıkarıp sürüklemiş, ertesi sabah da garip bir mor renk alarak şişip biçimsizleşmiş bir halde kumsala vurmuşlardı. Herhangi bir Afrika salgını patlak vermiş olabileceği korkusuyla gemi, körfezin açıklarında demir atmıştı, ta ki kokmaya

yüz tutmuş konserve etlerden zehirlendikleri anlaşılana kadar.

Köpeğin çarşıdan geçtiği saatte, gemi yükünden hayatta kalmış olanları, içinde buldukları son derece kötü sağlık durumu nedeniyle değer kaybetmiş olarak çoktan satmışlar, uğradıkları kaybı ise, hepsine bedel tek bir parçanın satışıyla karşılamaya çalışıyorlardı. Katı ticari yağ yerine şekerkamışı melasına bulanmış bedeniyle yedi karış boyundaki bu Habeş kızı, insanın aklını başından alacak, inanılmaz güzellikte biriydi. İnce uzun burunu, yusuvarlak kafası, çekik gözleri, sapasağlam dişleri ve Romalı gladyatörlere özgü ürkek tavırları vardı. Onu, ne çitle çevrili bir yere zincirlemişler, ne yaşını, ne de sağlık durumunu duyurmuşlardı, yalnızca güzelliği için satışa çıkarılmıştı. Valinin, onun için, hiçbir pazarlığa girmeden, hem de nakit olarak ödediği bedel, ağırlığınca altın olmuştu.

Sahipsiz köpeklerin, kedileri kovalar ya da sokaktaki hayvan leşleri için akbabalarla kapışırken birilerini ısırma-ları günlük olaylardandı; hele hele Kalyon Filosu'nun kalabalık Portobelo panayırına gitmek üzere geçtiği bolluk günlerinde daha da olağandı bu. Aynı gün içinde dört ya da beş ısırma olayı, hele Sierva María'nınki gibi sol ayağının bilek kemiğinde zorlukla fark edilen bir yara olursa, kimsenin uykusunu kaçırmıyordu. Bu yüzden hizmetçi kız, hiç telaşa kapılmadı. Küçük kızın ayağına limon ve kükürtle kendisi bir tedavi uygulayıp etekliğindeki kan lekelerini yıkadı ve artık hiç kimse onun on iki yaş eğlencesinden başka bir şey düşünmez oldu.

Kızın annesi ve Casalduero markisinin unvansız eşi olan Bernarda Cabrera, o sabah erkenden müthiş etkili bir müşhil almıştı: bir bardak pembe şekerin içinde yedi antimon tanesi. Göstermelik aristokrasi denilen sınıftan azgın bir melezdı Bernarda; baştan çıkarıcı, yırtıcı, sefa-

hat düşkünü ve bütün bir kışlayı doyuracak kadar istek doluydu. Ama fermante olmuş bala ve kakao tabletlerine olan aşırı düşkünlüğü nedeniyle birkaç yıl içinde silinip gitmişti. Çingene karası gözlerinin ferisi kaçmış, zekâsı körelmişti; aptesini kanlı ediyor, durmadan safra çıkarıyordu; bir zamanlar denizkızını andıran bedeni şişip, üç günlük bir ölününki gibi bakır rengini almıştı; dahası öyle pis kokulu ve gürültülü gazlar salıyordu ki, çoban köpeklerini bile ürkütüyordu. Binde bir yatak odasından dışarı çıkacak olsa, ya cırılçıplak dolaşıyor, ya da çıplak tenine giydiği ipekli bir entari, üzerinde hiçbir şey olmadığı zamankinden daha çıplak gösteriyordu onu.

Sierva María'yla birlikte çarşıya gitmiş olan hizmetçi kız geri döndüğünde, Bernarda, yedi kez büyük aptese çıkmıştı. Hizmetçi, köpek ısırmasından hiç söz etmedi ona, buna karşılık o köle kızın satışı yüzünden limanda kopan patırtıyı anlattı. "Dedikleri kadar güzelse Habeş olabilir," dedi Bernarda. Ama Saba melikesi de olsa, birinin çıkıp da onu ağırlığınca altına satın alabileceğine ihtimal vermedi.

"Herhalde ağır altın para demek istediler," dedi.

"Hayır," diye açıkladılar, "zenci kızın ağırlığınca altın."

"Yedi karış boyunda bir köle kız, yüz yirmi libreden aşağı gelmez," dedi Bernarda. "Yüz yirmi altın lira edecek ne zenci kadın vardır, ne de beyaz, meğerki elmas sıcıyor olsun."

Köle ticaretinde hiç kimse onun kadar işbilir olmamıştı; vali, o Habeş kızını satın aldıysa, bunun, mutfağında hizmet gördürmek gibi temiz bir amaç uğruna olmaması gerektiğini biliyordu. Tam bunları düşünürken ilk flavta sesleri ve şenlik fişeklerinin patırtısı geldi kulağına, hemen arkasından da kafese kapatılmış olan çoban köpek-

lerinin gürültüsü duyuldu. Neler olup bittiğini görmek için portakal bahçesine çıktı.

İkinci Casalduero markisi ve Darién beyi olan Don Ygnacio de Alfaro y Dueñas da, öğle uykusu için bahçedeki iki portakal ağacının arasına asılı hamağından duymuştu müziği. Somurtkan ve iç karartıcı bir adamdı, inançsızdı; uyurken kanını emen yarasalar yüzünden zambak beyazlığında solgun bir teni vardı. Evin içindeyken Bedevi harmanisi ve kimsesiz görünümünü büsbütün artıran bir Toledo takkesi giyerdi. Karısını, anadan doğma haliyle görünce, ondan önce davranıp sordu:

“Bu müzik de neyin nesi?”

“Bilmem ki,” dedi kadın. “Bugün günlerden ne?”

Marki, ne gün olduğunu bilmiyordu. Karısına bu soruyu sorabildiğine göre kendisini gerçekten çok huzursuz hissetmiş, karısı da, acı alaylı herhangi bir söz söylemeden ona yanıt verebildiğine göre safrasından adama kıllı rahatlamış olsa gerekti. Marki şaşkınlıkla hamağına oturmuştu ki, patlamalar yeniden duyuldu.

“Hay Allah!” diye bağırды. “Acaba bugün günlerden ne?!”

Oturdukları ev, Divina Pastora kadınlar tımarhanesine ne bitişikti. Müziğin ve fişeklerin sesinden heyecana kapılan hastalar, portakal bahçesine bakan terasın kenarından sarkmışlar, her bir patlayışı alkışlarla kutluyorlardı. Marki, bağıra bağıra, şenliğin nerede olduğunu sordu; onlar da markiyi meraktan kurtardılar: o gün, piskopos Aziz Ambrosius’un günü olan 7 Aralık’tı ve Sierva María’nın onuruna çalınan müzikle patlatılan fişeklerin sesi, kölelerin avlusundan geliyordu. Marki, elini alnına vurdu.

“Öyle ya,” dedi. “Kaç yaşını bitiriyor?”

“On ikisini,” diye yanıtladı Bernarda.

“Yalnızca on iki mi?” diye sordu marki ve yeniden hamağına uzandı. “Hayat ne kadar yavaş geçiyor!”

Ev, yüzyılın başlarına kadar kentin övünç kaynağı olmuştu. Artık yıkıntı halinde ve kasvetli olan bu ev, bomboş büyük alanlar ve yerlerinden kaldırılmış pek çok eşya nedeniyle taşınma halindeymiş gibi görünüyordu. Salonların zeminindeki mermer karolarla, tavanlarındaki bazı sallantılı avizeler olduğu gibi duruyordu. Hâlâ kullanılan odalar, örme taş duvarların kalınlığından ve uzun yıllar kapalı kalmaktan, özellikle de çatlaklardan ıslık çalarak içeri sızan aralık rüzgârları yüzünden her zaman serindi. Hareketsizliğin ve karanlığın sıkıcı havası sinmişti her yana. Birinci markinin derebeylik deb-debesinden geriye kalan tek şey, geceleri evi bekleyen beş çoban köpeğiydi.

Kölelerin, Sierva María'nın yaş gününü kutladıkları gürültülü avlusu, birinci marki zamanında kent içinde kent gibiydi. İkinci marki mirası devraldıktan sonra da öyle olmayı sürdürmüştü, ama yalnızca Bernarda'nın Mahates'deki şekerkamışı cenderesinin başından beceriyle yönettiği kaçak köle ve un ticareti devam ettiği sürece. Bütün o ihtişam, artık geçmişte kalmıştı. Bernarda, doymak bilmez kötü alışkanlıkları nedeniyle tükenmiş, avluda da, o zenginliğin son kalıntılarının da yiyip bitirildiği, damları yabani palmiye kaplı iki tahta barakadan başka bir şey kalmamıştı.

Ölümünden bir gün öncesine kadar evi demir yumrukla yöneten sadık zenci kadın Dominga de Adviento, o iki dünya arasındaki bağlantıyı oluşturuyordu. İnce uzun, kemikli yapısı, neredeyse keskin görüşlü denebilecek zekâsıyla, Sierva María'yı büyüten de o olmuştu. Kendi Yoruba¹ inancından vazgeçmeden Katolik dinini kabul etmişti; hiçbir düzen ve uyuma bağlı olmaksızın her iki-

1. Afrika'da, Nijerya'nın güneybatı kesiminde ve ayrıca dağınık gruplar halinde Benin ile Togo'nun kuzeyinde yaşayan bir halk. (Ç.N.)

sinin de gereklerini yerine getiriyordu. Dediğine göre, ruhu tam bir huzur içindeydi, çünkü birinde eksik olanı, öbüründe buluyordu. Ayrıca, markiyle karısı arasında arabuluculuk etme yetkisine sahip tek kişiydi ve her ikisi de ondan hoşnuttu. Köleleri, evin boş odalarında öğlancılık illetine dalmış olarak ya da birbirlerinin karısıyla yakaladığında, süpürgeyle kovalayabilen de bir tek oydu. Ama o öldüğünden beri, öğle sıcağında barakalardan kaçıp, işçilerin kumanya tencerelerinden pilav aşırarak ya da koridorların serinliğinde *macuco* ve *tarabilla* oynayarak orada burada yerlere seriliyorlardı. Hiç kimsenin özgür olmadığı bu baskı dolu dünyada bir tek Sierva María özgürdü: ama yalnızca o ve yalnızca orada. Bu yüzden de yaş günü kutlaması orada yapılıyordu, onun gerçek yuvasında ve gerçek ailesiyle birlikte.

Evin kendi kölelerinin ve öteki seçkin evlerden gelip eğlenceye olabildiğince katkıda bulunan öteki kölelerin toplandıkları bu yerde ve onca müziğin arasında böylesine hüzünlü bir kutlama akıl alır şey değildi. Yalnızca kız, neler yapabileceğini gösteriyordu. Afrika kökenlilerden daha büyük bir incelik ve canlılıkla dans ediyor, türlü Afrika dillerinde, kendi sesinden başka seslerle ya da kuşları ve hayvanları bile şaşırtacak kuş ve hayvan sesleriyle şarkı söylüyordu. Domingo de Adviento'nun emrine uyarak, en genç köle kızlar, onun yüzünü kömür karasıyla boyayarak vaftiz göğüslüğünün üzerine ermiş kolyeleri takmışlar, o güne kadar hiç kesmedikleri ve her gün yeniden örerek başına kat kat doladıkları örgüleri olmasa yürümesini engelleyecek saçlarını tarıyorlardı.

Sierva María, birbirine karşıt güçlerin birleştiği bir kavşakta serpilmeye başlıyordu. Annesinden çok az şey almıştı. Oysa babasının sıksa bedeni, şifa bulmaz sıkılganlığı, solgun teni, kederli mavi gözleri ve ışıltılı saç-

larının saf bakır rengi, onda da vardı. Hali tavrı öylesine bir gizlilik içindeydi ki, gözle görülmez bir varlıktı sanki. Bu kadar garip olmasından korkuya kapılan annesi, evin loşluğu içinde nerede olduğunu kaybetmemek için giysisinin kol ağzına bir çingirak asmıştı.

Kutlamadan iki gün sonra ve neredeyse bir dikkatsizlik sonucu olarak, hizmetçi kız, Sierva María'yı bir köpeğin ısırıldığını Bernarda'ya anlattı. Bernarda, yatmadan önce mis kokulu sabunlarla altıncı kez banyosunu yaparken bu olayı düşündü, ama yatak odasına döndüğünde unutmuştu bile. Ertesi geceye kadar da bir daha hatırlamadı, çünkü çoban köpekleri şafak sökene kadar hiç durmadan havlamışlar, o da kuduz olmalarından korkmuştu. Bunun üzerine eline küçük bir şamdan alarak avludaki barakalara kadar gidip, Sierva María'yı, Dominga de Adviento'dan kalma, palmiye yapraklarından örülü hamağında uyur buldu. Hizmetçi kız, ısırığın neresinde olduğunu söylemediği için, kızın gömleğini kaldırıp, tıpkı bir aslan kuyruğu gibi bedenine sarılı olan saç örgüsünü elindeki ışıkla izleyerek her yanını karış karış inceledi. Sonunda ısırığı bulmuştu: sol ayak bileğinin çıkıntısında, üzeri çoktan kabuk bağlamış bir çizikle, topukta belli belirsiz görünen birkaç sıyrık vardı.

Kentin tarihinde kuduz olayları ne azdı, ne de önemsiz. Bunlardan en fazla patırtı koparanı, hali tavrı tıpkı insanlara benzeyen terbiyeli küçük maymunuyla birlikte yollarda dolaşan bir gezgin ip cambazınıninki olmuştu. Hayvan, İngilizlerin deniz kuşatması sırasında kuduzu kapmış, sahibini yüzünden ısırarak yakınlardaki tepelere kaçmıştı. Annelerin, çocuklarını korkutmak için, uzun yıllar sonra bile hâlâ manilerle şarkısını söyleyip durdukları gibi, zavallı ip cambazını, korkunç sanrıları arasında sopa darbeleriyle öldürmüşlerdi. Aradan iki hafta geçmeden, çılgına dönmüş bir makak sürüsü, günün orta-

sında dağlardan aşağı inmişti. Domuz ahırlarında ve kümeslerde büyük zarara yol açmışlar, İngiliz filosofun yenilgiye uğratılmasını kutlamak için okunan şükran ilahisi sırasında uluya uluya katedrale dalıp, ağızlarından burunlarından kanlı köpükler saçarak boğulup gitmişlerdi. Yine de en korkunç facialar tarihe geçmiyordu, çünkü bunlara, ısırılanların, zenci kölelerin toplantılarında Afrika büyüleriyle iyileştirilmek üzere ortadan yok edildiği, zenci halkın arasında rastlanıyordu.

İbret alınacak onca olaya rağmen, çaresi olmayan ilk belirtileri kendini göstermedikçe, kuduza da, kuluçka dönemi yavaş geçen öteki hastalıklara da ne beyazlar aldırıyorlardı, ne zenciler, ne de yerliler. Bernarda Cabrera da aynı ölçüte uygun davrandı. Kölelerin dedikodularının, Hıristiyanlarınkilerden daha çabuk ve daha uzaklara yayıldığına, basit bir köpek ısırmasının bile ailenin onurunu zedeleyebileceğine inanıyordu. Bu düşüncelerinden öylesine emindi ki, sorundan kocasına söz etmedi bile; dahası, hizmetçi kızın pazara tek başına gidip, kuduzdan öldüğünün anlaşılabilmesi için bir badem ağacına asılmış olan bir köpek leşini gördüğü ertesi pazar gününe kadar olayı bir daha aklına getirmede. Hizmetçinin, Sierva María'yı ısırın köpeğin alnındaki beyaz lekeyi ve kül rengi tüylerini tanıması için şöyle bir bakması yetmişti. Yine de Bernarda, kendisine anlatıldığında kaygılanmadı. Ne gerek vardı ki; yara kurumuştu, sıyrıkların da izi bile kalmamıştı.

Aralık ayı kötü başlamış, ama çok geçmeden ametist rengi akşamlarıyla deli rüzgârlı gecelerine kavuşmuştu. Noel, İspanya'dan gelen iyi haberler nedeniyle önceki yıllardakinden daha neşeli geçiyordu. Ama kent eskisi gibi değildi. En büyük köle pazarı Havana'ya taşınmıştı;

Ana Kara'daki¹ bu krallıkların madencileriyle toprak sahipleri de, kaçak işçileri, hem de daha düşük fiyata İngiliz Antillerinden getirtmeyi yeğliyorlardı. Öyle ki, sanki iki ayrı kent vardı: biri, kalyonların limanda demirledikleri altı ay boyunca kalabalık ve neşeli olanı; öbürü de, onların geri dönmelerini bekleyerek yılın geri kalanını uykuda geçireni.

Köpek ısırmalarından bir daha haber alınamamıştı, ta ki ocak ayı başlarında bir gün, Sagunta adıyla tanınan gezgin bir yerli kadın, kutsal öğle uykusu saatinde markinin kapısını çalana kadar. Kadın çok yaşlıydı; tepeden tırnağa beyaz bir çarşafa sarınmış olarak, elinde uzun bir değnekle güneşin altında çıplak ayakla dolaşıyordu. Bekâret tamircisi ve kürtajcı diye kötü bir üne sahipti, ama bu açığı, umutsuz hastaları ayağa kaldıran yerli sırlarını bilmekle kazandığı ünle kapatıyordu.

Marki, evin holünde ayakta durarak isteksizce karşıladı onu; ne istediğini anlaması da oldukça uzun sürdü, çünkü hiç acele etmeden, son derece karmaşık ve dolambaçlı sözlerle konuşan bir kadındı. Sadede gelmek için sözü öyle bir döndürdü dolaştırdı ki, sonunda markinin sabrı taşı.

“Sorun neyse, sözü daha fazla uzatmadan söyleyin,” dedi.

“Kuduz salgını tehlikesiyle karşı karşıyayız,” dedi Sagunta. “Avcıların azizi ve kuduranların iyileştiricisi Aziz Huberto'nun anahtarlarına sahip olan tek kişiyim ben.”

“Salgın çıkması için bir neden göremiyorum,” dedi marki. “Bildiğim kadarıyla, ne bir kuyruklyıldız haberi çıktı ne de güneş tutulması; Tanrı'nın bizimle uğraşmasını gerektirecek kadar büyük günahlarımız da yok.”

1. (İspanyolcada, *Tierra Firme*): İspanyol kâşifler tarafından Kolombiya ve Venezuela kıyılarına verilen ad. (Ç.N.)

Mezar yazıtı ilk kazma darbesiyle parça parça yerinden fırlamış, yoğun bakır renginde canlı bir saç yığını mezardan dışarı taşmıştı. Ustabaşı, işçilerinin de yardımıyla bunları tümüyle dışarı çıkarmak istedi, ama saçları ne kadar çok çekerlerse o kadar uzun ve gür görünüyorlardı; sonunda hâlâ bir kız çocuğunun kafatasına yapışık son saç telleri de dışarı çıktı [...] Yere yayılan o harikulade saçlar yirmi iki metre on bir santim uzunluğundaydı...

Gabriel Garcia Márquez, yıllar önce tanık olduğu bu ürpertici olayın izini sürerek bahtsız bir genç kızla bir rahibin olağandışı aşklarını ortaya çıkarıyor. Büyülü gerçekçiliğin büyük ustası, *Aşk ve Öbür Cinler*'de, yaşama ve ölüme meydan okuyan, aklın ve inancın sınırlarını zorlayacak kadar güçlü bir tutkunun hikâyesini yeniden kurgulayarak, okurlarına gerçekle söylencenin ustalıklı harmanlandığı benzersiz bir okuma deneyimi sunuyor.

#büyülügerçekçilik #cüretkarlık #imkansızaşk #söylence #hakikat

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-3663-6

9 789750 736636